

Я. О. Гаращук

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент кафедри
міжкультурної комунікації О. Ю. Андрущенко*

Типи складнопідрядного зв'язку в англійській мові (діахронний аспект)

Сучасні лінгвістичні розвідки позначені посиленням інтересом до проблем, пов'язаних із природою речення як у синхронному, так і в діахронному аспектах [Див. 1; 3]. Предметом нашого аналізу є дослідження типів зв'язку в складнопідрядних реченнях (давньо-, середньо- та ранньоновоанглійського періодів).

Виокремлюють такі типи складних речень: складносурядне, складнопідрядне та безсполучникове. Усі ці різновиди існували ще в дописемний період розвитку англійської мови.

Складне речення утворювалося на основі низки простих речень за допомогою сполучників або безсполучникового зв'язку [1].

Головною ознакою залежного компоненту складнопідрядного речення є підрядні сполучники і сполучні слова.

До другорядних ознак підрядності належать: вживання лексико-морфологічних засобів; використання особливого порядку слів в головному й підрядному реченнях; специфічний порядок розташування зв'язаних між собою речень; використання умовного способу дієслів у підрядному реченні [1].

Основними типами підрядних речень у давньоанглійській мові були такі [1, 238-242]:

1) Присубстантивно-означальні: відносні (релятивні) або комплементарні (додаткові). До відносних (релятивних) сполучникових засобів належать: *se, seo, þæt, þ(e), þær*.

2) Придієслівно-означальні: мети (*þæt, swa þæt(te), to þæm (...), þæt(te), for þæm (...), þæt, þy læs*); причинові (*for þæm (þe), for þy/þi (þe), nu, þa, siþþan, mid þy/þæm, þonne, þæt, swa, þe*); умовні (*gif, butan, gif... ne, nymte/nemne*); допустові (*þeah (þe)*); темпоральні (*þa, þonne, þær, þenden, þe hwile þe, siþþan, swa lange swa, æfter þæm (þe), þæs þe, sona swa (þa, mid), ær (þæm (þe), of (þæt), hwænne*); порівняльні (*þon/þy/þe ... þe, swa (swa) (...swa)*,

þan(ne), þonne); питальні (hwæðer, hwa, hwæt, hwelc, hu, hwær); локативні (þær, hwer, swa huer).

У середньоанглійській період відбувся значний розвиток складнопідрядних сполучників [2]. Це підштовхнуло до переосмислення значення старих сполучників і переходу до сполучникових одиниць інших лексико-граматичних розрядів або ж до запозичення сполучників з інших мов. Найпоширенішим сполучником був сполучник 'þat', на його основі відбувався розвиток нових сполучників: 'how þat', 'which þat', 'when þat', 'after þat', 'because þat', 'soone as þat'. 'þe while þat', 'til þat'. До інших належали 'gif', 'þeah', 'ere', 'þer as', 'for why', 'right as'. Безсполучникове з'єднання у складнопідрядному реченні виражало значення атрибутивності й відносності.

Еволюція синтаксису на сучасному етапі призвела до використання наступних сполучників підрядності: з'ясувальні (that, if whether); часу (after, as, as soon as, before, since, till, until, when, while); місця (where); причини (as, because, since); мети (in order to (that), lest, so that, that); умови (if, provided, unless); допустовості (although, even if, even though, though); порівняння (as, as ... as, as if (as though), than); причини та наслідку (for, so, thus, therefore).

Таким чином, спостерігається розширення сполучникових засобів на позначення підрядності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Буніятова І. Р. Еволюція гіпотаксису в германських мовах (V-XIII ст.) – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2003.
2. Расторгуева Т. А. История английского языка: Учебник. – М.: ООО "Издательство Астрель", 2001.
3. Семененко Г. М. Підрядні речення обставини причини в давньоанглійській мові: структура та функціонування: Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. – К., 2003.